

Байда Б.Ф.

кандидат економічних наук, докторант,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Baida Bohdana

Lesya Ukrainka Eastern European National University

ДИНАМІКА ІНВЕСТИЦІЙ У СФЕРУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено динаміку інвестицій у розвиток туризму в Україні із застосуванням інструментів кількісного економічного аналізу та виявлення видимих взаємозв'язків між показниками, такими як кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну; витрати держави на розвиток інфраструктури та капітальні інвестиції в туристичну сферу; інфляція; кількість колективних засобів розміщення. Темп приросту капітальних інвестицій у туристичну сферу зростав до 2012 р. й отримав негативне значення у 2015–2017 рр. До 2012 р. відчутною була порівняно позитивна динаміка зростання темпу приросту витрат держави на розвиток інфраструктури, однак з 2012 р. помітний спад цього індикатора. У 2016 р. темп приросту витрат держави на розвиток інфраструктури продемонстрував від'ємні значення. Отже, туристична сфера України потребує суттєвих капітало-вкладень, особливо це демонструє тенденція капітальних інвестицій.

Ключові слова: сфера туризму, інвестиції, показники, аналіз, в'їзний туризм.

Постановка проблеми. Розвиток в'їзного туризму в Україні сильно залежить від тенденцій, структури й подальших напрямів реалізації витрат держави на розвиток інфраструктури та капітальних інвестицій у туристичну сферу. За останні роки в нашій країні можна відстежити порівняно швидкий розвиток різних компонентів туристичної інфраструктури. Підґрунтям туристичного розвитку є інвестиції та ефективність їхнього впровадження [6; 7].

Інвестиції, розвиток послуг туристичної інфраструктури відіграють роль, яка пов'язує різні сектори туристичної сфери, включаючи кінцевого споживача та початкове визначене процесом становлення індустріального, а згодом – постіндустріального суспільства, адже таке суспільство не може обходитись без них [9].

Територія України з усіма наявними туристичними ресурсами є досить цікавою для іноземних та вітчизняних туристів [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення чинників, які впливають на розвиток сфери туризму, особливостей залучення інвестицій для поступу туризму, приділяли увагу такі українські науковці, як В. Герасименко, Н. Гончарук, В. Євдокименко, Л. Малик, В. Маховка [4], Н. Мельник [6], Д. Корнева [2], В. Смолій, Н. Остап'юк, В. Федорченко, З. Юринець [7], та чимала кількість видатних зарубіжних економістів, таких як М. Беднарська, С. Оптнер, Р. Каплан, Й. Кріппендорф, В. Фреєр.

Постає необхідність ретельного дослідження питання особливостей розвитку сфери туризму в Україні, виявлення основних чинників, які мають вплив на формування в'їзного туризму в країні, кількісного еко-

номічного аналізу динаміки темпів приросту основних показників, що впливають на поступ сфери туризму.

Формулювання цілей статті. Метою статті є виклад результатів дослідження динаміки інвестицій у розвиток туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції є визначальним чинником розвитку економіки [1], туристичної сфери України [2], підґрунтям розширеного виробництва, структурного розвитку [10], збалансованого поступу важливих сфер народного господарства [11].

Для обґрунтування стратегічних перспектив інвестування в розвиток сфери туризму, поступу в'їзного туризму в Україні в умовах сучасної політики розвитку туризму застосовано інструменти економічного аналізу (визначення темпу приросту) на підставі статистичних даних.

Економічний аналіз проведено задля виявлення особливостей динаміки та встановлення видимих взаємозв'язків поміж показниками, таких як кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну; витрати держави на розвиток інфраструктури та капітальні інвестиції в туристичну сферу (фінансові джерела розвитку туризму); інфляція (індикатор, що системно відбиває наслідки соціально-економічної, фінансово-монетарної політики держави); кількість колективних засобів розміщення (табл. 1).

Темп приросту кількості іноземних громадян, які в'їхали в Україну, витрат держави на розвиток інфраструктури, капітальних інвестицій в туристичну сферу наведено на рис. 1.

Інвестування в туристичну сферу має чимало переваг як для економіки країни, так і для самого інвестора [8]. Капітальні інвестиції сприяють модер-

нізації та оновленню транспортної та готельної інфраструктури країни.

Темп приросту капітальних інвестицій у туристичну сферу зростав до 2012 р., отримавши негативне значення у 2015–2017 рр. Від’ємне значення показника пов’язане зі скороченням капітальних інвестицій у розвиток сфери туризму. Таким чином, туристична сфера України потребує суттєвих капіталовкладень, особливо це демонструє тенденція капітальних інвестицій.

Частка капітальних інвестицій у туристичну діяльність становить лише 1,3%, хоча простежується позитивна динаміка залучення інвестицій як у туризм, так і в економіку країни загалом [5].

Обсяги витрат держави на розвиток інфраструктури в Україні недостатні та не сприяють вирішенню інвестиційної проблеми (рис. 2).

До 2012 р. відчутною була порівняно позитивна динаміка зростання темпу приросту витрат держави на розвиток інфраструктури, однак з 2012 р. відчутний спад цього індикатора. У 2016 р. темп приросту витрат держави на розвиток інфраструктури продемонстрував від’ємні показники.

Темп приросту кількості колективних засобів розміщення з 2014 р. суттєво зменшився й не відповідає постійно зростаючій потребі туристичного ринку.

Рис. 1. Темп приросту кількості іноземних громадян, які в'їхали в Україну, витрат держави на розвиток інфраструктури, капітальних інвестицій в туристичну сферу

Джерело: розраховано автором

Таблиця 1

Показники розвитку сфери туризму в Україні за 2010–2017 рр.

Рік	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну, од.	Витрати держави на розвиток інфраструктури, млн. грн.	Капітальні інвестиції в туристичну сферу, млн. грн.	Кількість колективних засобів розміщення, од.	Інфляція, %
2010	21 203 327	7 987	2 000	4 673	109,1
2011	21 415 296	9 059	3 010	4 710	104,6
2012	23 012 823	7 926	4 863	4 747	99,8
2013	24 671 227	2 704	4 083	5 138	100,5
2014	12 711 507	3 298	2 022,4	4 572	124,9
2015	12 428 286	3 575	1 920,7	4 341	143,3
2016	13 333 096	608	2 100	4 256	112,4
2017	14 229 642	1 103	2 200	4 115	113,7

Джерело: складено на основі джерела [3]

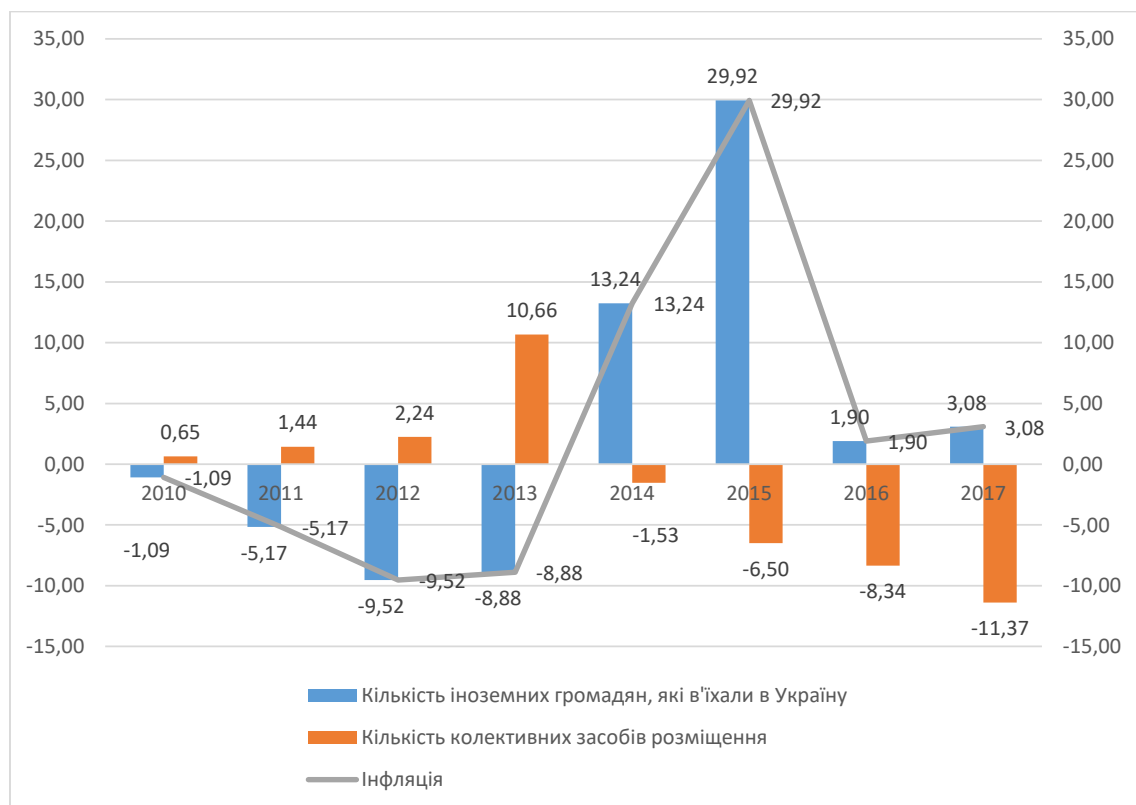

Рис. 2. Темп приросту кількості іноземних громадян, які в'їхали в Україну, кількості колективних засобів розміщення, інфляції

Джерело: розраховано автором

У зазначеному періоді зростання інфляції, що є певною мірою відображенням соціально-економічних процесів, передусім негативних, супроводжувалось аналогічно потужним зниженням темпів приросту кількості іноземних громадян, які в'їхали в Україну, що свідчить про залежність туризму від соціально-економічних тенденцій у країні.

Висновки. Значущість чинників, які мають вплив на сферу туризму, та їх взаємозв'язок мають схильність до трансформацій. В умовах шалених економіко-політичних змін, нестабільності та криз

управлінські рішення щодо розвитку сфери туризму, системи менеджменту туризму повинні ґрунтуватись на врахуванні інвестиційних чинників, що мають вплив на розвиток туристичної інфраструктури, детермінант туристичного попиту. Такий погляд на розвиток сфери туризму дасть змогу формувати нові ідеї, відкривати затребувані нині інноваційні орієнтири діяльності, створювати інтеграційні об'єднання задля поступу туристичної діяльності, задоволення туристичних бажань споживачів, ведення туристичного бізнесу, отримання прибутків.

Список літератури:

1. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / упоряд. В. Смолій, В. Федорченко, В. Цибух. Київ : Слово, 2006. 372 с.
2. Байда Б. Системний підхід до розвитку менеджменту туризму. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30 (69). № 2. С. 22–25.
3. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.08.2019).
4. Маховка В., Лобач Л. Теоретичні та методичні засади управління сферою туризму. URL: http://77.121.11.9/bitstream/PolNTU/3171/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9C%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0_%D0%9B%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%87.pdf (дата звернення: 06.09.2019).
5. Мордань Є., Білець А., Сердюк К. Інвестиції в туристичну сферу України: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 19. С. 410–414.
6. Юринець З. Дослідження конкурентного середовища ринку туристичних послуг України. *Ефективна економіка*. 2015. Вип. 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3759> (дата звернення: 06.09.2019).
7. Юринець З., Мельник Н. Основні аспекти формування маркетингової політики на підприємствах туристичної галузі України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 84–87.

8. Arezki R., Cherif R., Piotrowski J. Tourism Specialization and Economic Development Evidence from the UNESCO World Heritage List. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp09176.pdf> (дата звернення: 22.08.2019).
9. Bund P. Co-operation and Partnerships in Tourism: A Global Perspective. URL: http://destinet.eu/resources/...-varioustargetgroups/Cooperation_and_Partnerships_in_Tourism.pdf/download/1/Cooperation_and_Partnerships_in_Tourism.pdf (дата звернення: 23.08.2019).
10. Eccles G. Marketing, sustainable development and international tourism. URL: <http://www.ataland.com/Files/Articles/h.pdf> (дата звернення: 22.08.2019).
11. Yurynets Z., Bayda B., Petruch O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. *Economic Annals – XXI*. 2015. № 9–10. P. 32–35.

References:

1. Smoliy V., Fedorchenko V., Tsybukh V. (2006). *Entsyklopedychnyy slovnyk-dovidnyk z turyzmu* [Encyclopedic Dictionary of Tourism]. Kiev : Slovo (in Ukrainian).
2. Baida B. (2019). Systemnyy pidkhdid do rozvytku menedzhmentu turyzmu, *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia*. Vol. 30 (69), no. 2, pp. 22–25.
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [The State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua> (accessed: 22 August 2019).
4. Makhovka V., Lobach L. Teoretychni ta metodychni zasady upravlinnya sferoyu turyzmu [Theoretical and methodological principles of tourism management]. Available at: http://77.121.11.9/bitstream/PolNTU/3171/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9C%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0_%D0%9B%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%87.pdf (accessed: 06 September 2019).
5. Mordan' Y., Bilets' A., Serdyuk K. (2017). Investytsiyi v turystychnu sferu Ukrainy: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy [Investments in the tourism sphere of Ukraine: current state, problems and prospects]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, no. 19, p. 410–414.
6. Yurynets Z. (2015). Doslidzhennya konkurentnoho seredovyscha rynku turystycheskykh posluh Ukrainy [Research of the competitive environment of the tourist services market of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3759> (accessed: 06 September 2019).
7. Yurynets Z., Melnyk N. (2014). Osnovni aspekty formuvannya marketyngovoyi polityky na pidpryemstvah turystychnoyi galuzi Ukrainy [The basic aspects of forming of marketing politics on the enterprises of tourist industry of Ukraine]. *Naukovy visnyk Hersonskogo derzhavnogo universytetu, Seriya "Ekonomichni nauky"*, no. 6 (2), pp. 84–87.
8. Arezki R., Cherif R., Piotrowski J. Tourism Specialization and Economic Development Evidence from the UNESCO World Heritage List. Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp09176.pdf> (accessed: 22 August 2019).
9. Bund P. Co-operation and Partnerships in Tourism: A Global Perspective. Available at: http://destinet.eu/resources/...-varioustargetgroups/Cooperation_and_Partnerships_in_Tourism.pdf/download/1/Cooperation_and_Partnerships_in_Tourism.pdf (accessed: 23 August 2019).
10. Eccles G. Marketing, sustainable development and international tourism. Available at: <http://www.ataland.com/Files/Articles/h.pdf> (accessed: 22 August 2019).
11. Yurynets Z., Bayda B., Petruch O. (2015). Country's economic competitiveness increasing within innovation component, *Economic Annals – XXI*, no. 9–10, pp. 32–35.

ДИНАМИКА ИНВЕСТИЦИЙ В СФЕРУ ТУРИЗМА В УКРАИНЕ

В статье исследована динамика инвестиций в развитие туризма в Украине с применением инструментов количественного экономического анализа и выявления видимых взаимосвязей между показателями, такими как количество иностранных граждан, въехавших в Украину; расходы государства на развитие инфраструктуры и капитальные инвестиции в туристическую сферу; инфляция; количество коллективных средств размещения. Темп прироста капитальных инвестиций в туристическую сферу рос до 2012 г. и получил отрицательное значение в 2015–2017 гг. К 2012 г. оцутимой была сравнительно положительная динамика роста темпа прироста расходов государства на развитие инфраструктуры, однако с 2012 г. заметен спад этого индикатора. В 2016 г. темп прироста расходов государства на развитие инфраструктуры продемонстрировал отрицательные значения. Итак, туристическая сфера Украины требует существенных капиталовложений, особенно это демонстрирует тенденция капитальных инвестиций.

Ключевые слова: сфера туризма, инвестиции, показатели, анализ, въездной туризм.

INVESTMENT DYNAMICS IN TOURISM IN UKRAINE

The article deals with the research of the dynamics of investment in Ukraine's tourism development. To substantiate the strategic prospects of investing in the development of tourism, inbound tourism in Ukraine, in the context of modern tourism development policy, the tools of quantitative economic analysis based on statistical data have been applied. A quantitative economic analysis has been conducted to identify the dynamics establish visible relationships between the following indicators: number of foreign nationals entering Ukraine, government spending on infrastructure development and capital investment in tourism (financial sources of tourism development), inflation (indicator that is systematically reflects the consequences of socio-economic financial and monetary policy of the state); number of collective accommodation facilities. This analysis allows us to determine the impact of individual factors on the development of the tourism industry in their relationship with indicators of investment, socio-economic development, etc. The growth rate of capital investment in the tourism sector increased until 2012 and became negative in 2015–2017. The negative value of the indicator is related to the reduction of capital investment in tourism development. Up to 2012, there was a relatively positive trend in the growth rate of government spending on infrastructure development, but since 2012 there has been a marked decline in this indicator. And in 2016, the growth rate of government spending on infrastructure development was negative. Thus, the tourism sector of Ukraine needs significant investments, especially the dynamics of capital investments. The rate of increase in the number of collective accommodation facilities since 2014 has significantly decreased and does not meet the growing need of the tourism market. During 2010–2017, inflation, reflecting socio-economic processes and negatives, was accompanied by a sharp decrease in the rate of growth of the number of foreign citizens entering Ukraine. This testifies to the dependence of tourism on the socio-economic trends in the country. It is established that in the conditions of economic and political changes, instability and crises, managerial decisions on tourism development, tourism management systems should be based on taking into account investment factors that influence the development of tourist infrastructure, determinants of tourist demand.

Key words: *tourism, investments, indicators, analysis, inbound tourism.*